

УДК 658:64.012.8

**ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ УГОЛЬНОЙ
ОТРАСЛИ**

*Ю. З. Драчук, д. э. н., профессор, Институт экономики промышленности
НАН Украины (г. Киев), tek1_iep@mail.ru*

Методология исследования. Результаты получены за счет институционального подхода, а также использования таких конкретных методов исследования, как: абстракция – при определении сущности институциональной среды инновационного развития угольной промышленности; системный анализ – при выявлении составляющих институциональной среды инновационного развития угольных предприятий, систематизации и обобщения – при выделении факторов государственного регулирования инновационного развития угольной промышленности с учетом рыночных трансформаций.

Результаты. Рассмотрены основы формирования институциональной среды инновационного развития угольных предприятий, которые заключаются и основываются: на определении и раскрытии составляющих институционального обеспечения инновационного развития предприятий угольной промышленности; уточнении содержания институциональной среды инновационного развития угольной промышленности; определении направлений формирования институционального обеспечения инновационного развития угольной промышленности; тенденций изменений институциональной среды инновационного развития промышленности Украины с учетом отраслевой специфики; концептуальных положений институционального обеспечения инновационного развития угольной промышленности; предложений по совершенствованию организационно-экономического механизма управления инновационным развитием угольного производства; систематизации факторов государственного регулирования инновационного развития угольной промышленности с учетом рыночных трансформационных процессов в экономике Украины.

Новизна. Определены основы формирования институционального обеспечения инновационного развития угольной отрасли, к которым отнесены

обобщение подходов научных школ «экономическая безопасность промышленного предприятия» за классификационными признаками, внешних и внутренних факторов, снижающих уровень экономической безопасности предприятия, составляющих элементов механизма институционального обеспечения экономической безопасности промышленного предприятия, учет факторов, влияющих на риски при реализации инвестиционно-инновационных проектов в угольной промышленности, и мероприятий по минимизации их воздействия на основе создания инновационной структуры – технопарков.

Практическая значимость. Приведены рекомендации значительного круга исследований по совершенствованию нормативно-правового обеспечения инновационного развития угольной промышленности в целом, и угольного Донбасса, в частности, которые позволят применять более эффективные методы государственного влияния по урегулированию чрезвычайных ситуаций.

Ключевые слова: основы формирования институциональной среды инновационного развития угольного предприятия, инновационное развитие, угольная отрасль, экономическая безопасность, институциональное обеспечение экономической безопасности промышленного предприятия, инвестиционное обеспечение предприятия, венчурное финансирование, отраслевые риски, технопарки, управление рисками, инвестиционно-инновационная деятельность, угольное предприятие, рекомендации, мероприятия по минимизации рисков, чрезвычайные ситуации.

Литература

1. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Назва з екрану.

Stratehiya staloho rozvytku «Ukrayina–2020»: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 12.01.2015 r. № 5/2015 [Strategy for Sustainable Development «Ukraine-2020»: Decree of the President of Ukraine of 12.01.2015 р. № 5/2015] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Nazva z ekranu.

2. Амоша О. І. Галузеві проблеми і пріоритети промислової політики України / О. І. Амоша, В. П. Вишневський, Л. О. Збаразька, В. І. Ляшенко, А. І. Кабанов, Л. Л. Стариченко, Г. З. Шевцова, В. А. Нікіфорова, Р. М. Лепа, Р. В. Прокопенко, Д. Б. Соколовський, Д. Ю. Череватський, М. А. Кордюкова, Д. А. Сальков: наук. доповідь. – Донецьк : Ін-т економіки промисловості НАН України, 2009. – 42 с.

Amosha O. I. *Haluzevi problemy i priorytety promyslovoyi polityky Ukrayiny* [Sectoral issues and priorities Industrial Policy of Ukraine] / O. I. Amosha, V. P. Vyshnevskyy, L. O. Zbarazka, V. I. Lyashenko, A. I. Kabanov, L. L. Starychenko, H. Z. Shevtsova, V. A. Nikiforova, R. M. Lepa, R. V. Prokopenko, D. B. Sokolovskyy, D. Yu. Cherevatskyy, M. A. Kordyukova, D. A. Salkov: nauk. dopovid. – Donetsk : In-t ekonomiky promyslovosti NAN Ukrayiny, 2009. – 42 p.

3. Наукова та інноваційна діяльність / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.

Naukova ta innovatsiyana diyalnist [Research and Innovation] / Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi

sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Nazva z ekranu.

4. Федулова Л. І. Інноваційний вектор розвитку промисловості України / Л.І. Федулова // *Економіка України*. – 2013. – № 4. – С. 15–23.

Fedulova L. I. *Innovatsiynyy vektor rozvytku promyslovosti Ukrainy* [Innovation vector of industry Ukraine] / L. I. Fedulova // *Ekonomika Ukrainy*. – 2013. – № 4. – P. 15–23.

5. Дементьев В. В. Почему Украина не инновационное государство: институциональный анализ / В. В. Дементьев, В. П. Вишнеvский // *Экономическая теория*. – 2011. – № 3. – С. 5–20.

Demytyev V. V. *Pochemu Ukraina ne innovatsionnoye gosudarstvo: institutsional'nyy analiz* [Why Ukraine is not an innovative state: Institutional Analysis] / V. V. Demytyev, V. P. Vishnevskiy // *Ekonomicheskaya teoriya*. – 2011. – № 3. – P. 5–20.

6. Амоша А. И. Неоиндустриализация и новая промышленная политика Украины / А. И. Амоша, В. П. Вишнеvский, Л. А. Збаразская // *Економіка пром-сті*. – 2012. – № 1-2. – С. 3–33.

Amosha A. I. *Neoindustrializatsiya i novaya promyshlennaya politika Ukrainy* [Neoindustrialization and the new industrial policy of Ukraine] / A. I. Amosha, V. P. Vishnevskiy, L. A. Zbarazskaya // *Ekonomika prom-sti*. – 2012. – № 1-2. – P. 3–33.

7. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.

Antonyuk L. L. *Innovatsiyi: teoriya, mekhanizm rozrobky ta komertsializatsiyi* [Innovations: theory, mechanism of development and commercialization]: monohrafiya / L. L. Antonyuk, A. M. Poruchnyk, V. S. Savchuk. – K. : KNEU, 2003. – 394 p.

8. Промышленная политика и управление развитием промышленности в условиях системных дисбалансов: концептуальные основы: моногр. / В. П. Вишнеvский, А. И. Амоша, Л. А. Збаразская, А. А. Охтен, Д. Ю. Череватский; под общ. ред. В. П. Вишнеvского и Л. А. Збаразской / НАН Украины, Ин-т экономики пром-сті. – Донецк, 2013. – 180 с.

Promyshlennaya politika i upravleniye razvitiyem promyshlennosti v usloviyakh sistemnykh disbalansov: kontseptualnyye osnovy [Industrial policy and development management industry in terms of systemic imbalances: conceptual bases]: monogr. / V. P. Vishnevskiy, A. I. Amosha, L. A. Zbarazskaya, A. A. Okhten, D. Yu. Cherevatskiy; pod obshch. red. V. P. Vishnevskogo i L. A. Zbarazskoy / NAN Ukrainy, In-t ekonomiki prom-sti. – Donetsk, 2013. – 180 p.

9. Геєць В. М. Інституційна обумовленість інноваційних процесів у промисловому розвитку України [Електронний ресурс] / В. М. Геєць // *Економіка України*. – 2014. – № 12. – С. 4–19.

Heyets V. M. *Instytutsiynna obumovlenist innovatsiynnykh protsesiv u promyslovomu rozvytku Ukrainy* [Institutional conditionality innovative processes in the industrial development of Ukraine] [Elektronnyy resurs] / V. M. Heyets // *Ekonomika Ukrainy*. – 2014. – № 12. – P. 4–19.

10. Ляшенко В. І. Україна ХХІ: неоіндустріальна держава або «крах проекту»? : монографія / В. І. Ляшенко, Є. В. Котов; НАН України, Ін-т економіки пром-сті; Полтавський ун-т економіки і торгівлі. – Київ, 2015. – 196 с.

Lyashenko V. I. *Ukrayina KHKH: neoindustrialna derzhava abo «krakh projektu»?* [Ukraine XXI: neoindustrialna state or «crash project»?]: monohrafiya / V. I. Lyashenko, Ye. V. Kotov; NAN Ukrainy, In-t ekonomiki prom-sti; Poltavskyy un-t ekonomiki i torhivli. – Kyuyiv, 2015. – 196 p.

11. Савчук А. В. Теоретические основы анализа инновационных процессов в промышленности: монография / А. В. Савчук / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сті. – Донецк, 2003. – 448 с.

Savchuk A. V. *Teoreticheskiye osnovy analiza innovatsionnykh protsessov v promyshlennosti* [The theoretical framework for the analysis of innovation processes in the industry]: monografiya / A. V. Savchuk / NAN Ukrainy. In-t ekonomiki prom-sti. – Donetsk, 2003. – 448 p.

12. Стариченко Л. Л. Актуальні питання державної політики щодо вугільної промисловості / Л. Л. Стариченко // *Економіка промисловості*, 2012. – N 1-2(57-58). – С. 34–38.

Starychenko L. L. *Aktualni pytannya derzhavnoyi polityky shchodo vuhilnoyi promyslovosti* [Actual issues of public policy for the coal industry] / L. L. Starychenko // *Ekonomika promyslovosti*, 2012. – N 1-2(57-58). – P. 34–38.

13. Драчук Ю. З. Щодо формування інституціонального середовища інноваційного розвитку вугільних підприємств / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна // *Проблеми системного підходу в економіці*. – 2012. – № 4 [Електронне наукове фахове видання]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2012_4/Drachuk_412.htm. – Назва з екрану.

Drachuk Yu. Z. *Shchodo formuvannya instytutsionalnoho seredovyshcha innovatsiynoho rozvytku vuhil'nykh pidpryyemstv* [Regarding the formation of the institutional environment of innovative development of coal enterprises] / Yu. Z. Drachuk, N. V. Trushkina // *Problemy*

systemnoho pidkholdu v ekonomitsi. – 2012. – № 4 [Elektronne naukove fakhove vydannya]. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2012_4/Drachuk_412.htm. – Nazva z ekranu.

14. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: монографія / Під ред. О. М. Кизима, О. М. Тищенко. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2013. – С. 71–84.

Udoskonalennya orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnya innovatsiynym rozvytkom vuhilnoyi promyslovosti [Improving organizational and economic mechanism of innovative development of the coal industry] / Yu. Z. Drachuk, N. V. Trushkina // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: монографія / Під ред. О. М. Кузьма, О. М. Тищенко. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2013. – Р. 71–84.

15. Драчук Ю. З. Податкові інструменти стимулювання інноваційної діяльності вугільних підприємств / Ю. З. Драчук, Г. Є. Беляєва, Н. В. Трушкіна // Прометей: зб. наук. праць; Донецький держ. ун-т управління, Ін-т економіки промисловості НАН України. – Вип. 2 (41). – Донецьк : Юго-Восток, 2013. – С. 92–95.

Drachuk Yu. Z. Podatkovi instrumenty stymulyuvannya innovatsiynoi diyalnosti vuhilnykh pidpryyemstv [Tax instruments fostering innovation coal companies] / Yu. Z. Drachuk, H. Ye. Byelyayeva, N. V. Trushkina // Прометей: зб. наук. пратс; Donetsky derzh. un-t upravlinnya, In-t ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy. – Вуп. 2 (41). – Donetsk : Yuho-Vostok, 2013. – Р. 92–95.

16. Драчук Ю. З. Напрями маркетингового забезпечення модернізації промислового виробництва / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 2 (38). – С. 35–42.

Drachuk Yu. Z. Napryamy marketynhovoho zabezpechennya modernizatsiyi promyslovoho vyrobnytstva [Directions marketing support modernization of industrial production] / Yu. Z. Drachuk, N. V. Trushkina // Rehionalna biznes-ekonomika ta upravlinnya. – 2013. – № 2 (38). – Р. 35–42.

17. Обґрунтування концептуальних положень щодо інституціонального забезпечення інноваційного розвитку вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, Л. М. Рассуждай, Н. В. Трушкіна // Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн: монографія / За заг. ред. В. Я. Швеця, Ю. З. Драчука. – Дніпропетровськ : Нац. гірничий ун-т, 2014. – С. 147–156.

Obgruntuvannya kontseptualnykh polozhen shchodo instytutsionalnoho zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku vuhilnoyi promyslovosti [Justification conceptual provisions on institutional support of innovative development of the coal industry] / Yu. Z. Drachuk, L. M. Rassuzhday, N. V. Trushkina // Udoskonalennya ekonomichnykh mekhanizmiv upravlinnya suchasnyu systemamy pidpryyemstv, korporatsiy, haluzey, rehioniv, krayin: monohrafiya / Za zah. red. V. Ya. Shvetsya, Yu. Z. Drachuka. – Dnipropetrovsk : Nats. hirnychyy un-t, 2014. – Р. 147–156.

18. Щодо фінансового забезпечення інноваційного розвитку вугільних підприємств: параграф 4.5 / Ю. З. Драчук, В. В. Косарев, Н. В. Трушкіна // Сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку суб'єктів фінансового ринку: колективна монографія / Під заг. ред. К. Ф. Ковальчука. – Павлоград : АРТ СИНТЕЗ-Т, 2014. – С. 218–230.

Shchodo finansovoho zabezpechennya innovatsiynoho rozvytku vuhilnykh pidpryyemstv: paragraf 4.5 [Regarding financial support innovative development of coal enterprises, paragraph 4.5] / Yu. Z. Drachuk, V. V. Kosaryev, N. V. Trushkina // Suchasny stan, problemy ta tendentsiyi rozvytku subyektiv finansovoho rynku: kolektyvna monohrafiya / Pid zah. red. K. F. Kovalchuka. – Pavlohrad : ART SYNTEZ-T, 2014. – Р. 218–230

19. До основ економічної безпеки промислового підприємства: параграф 5.8 / Ю. З. Драчук, Н. І. Новікова, Н. В. Трушкіна // Трансформаційні процеси економічної системи в умовах сучасних викликів: монографія / За заг. редакцією В. І. Гринчуцького. – Тернопіль : Крок, 2014. – С. 368–378.

Do osnov ekonomichnoyi bezpeky promyslovoho pidpryyemstva: paragraf 5.8 [Before the foundations of economic security of industrial enterprise: paragraph 5.8] / Yu. Z. Drachuk, N. I. Novikova, N. V. Trushkina // Transformatsiyni protsesy ekonomichnoyi systemy v umovakh suchasnykh vyklykiv: monohrafiya / Za zah. redaktsiyeyu V. I. Hrynychutskoho. – Ternopil : Krok, 2014. – Р. 368–378.

20. Драчук Ю. З. Тенденції інституціональних змін в інноваційному розвитку вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, І. М. Кочешкова, Н. В. Трушкіна // Уголь України. – 2014. – № 1. – С. 6–11.

Drachuk Yu. Z. Tendentsiyi instytutsionalnykh zmin v innovatsiynomu rozvytku vuhilnoyi promyslovosti [Trends institutional changes in the innovative development of the coal industry] / Yu.

Z. Drachuk, I. M. Kocheshkova, N. V. Trushkina // *Uhol Ukrainy*. – 2014. – № 1. – P. 6–11.

21. Драчук Ю. З. Чинники державного регулювання інноваційного розвитку промисловості з урахуванням ринкових трансформацій в економіці України» / Ю. З. Драчук, О. М. Єременко, Н. В. Трушкіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. – Сер. Економічні науки. – 2014. – Вип. 8. – Ч. 7. – С. 49–54.

Drachuk Yu. Z. *Chynnyky derzhavnoho rehulyuvannya innovatsiynoho rozvytku promyslovosti z urakhuvannyam rynkovykh transformatsiy v ekonomitsi Ukrainy»* [Factors state regulation of innovative development of industry in view of market transformations in the economy of Ukraine] / Yu. Z. Drachuk, O. M. Yeremenko, N. V. Trushkina // *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. – Ser. Ekonomichni nauky. – 2014. – Vyp. 8. – CH. 7. – P. 49–54.

22. Пшенична В. П. Стратегічні напрями інноваційного розвитку вугільної промисловості України / В. П. Пшенична // *Ефективна економіка* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2490>. – Назва з екрану.

Pshenychna V. P. *Stratehichni napryamy innovatsiynoho rozvytku vuhilnoyi promyslovosti Ukrainy* [Wheat VP Strategic directions of innovative development of coal industry Ukraine] / V. P. Pshenychna // *Efektyvna ekonomika* [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2490>. – Nazva z ekranu.